



Avdelningen för rättspsykiatri  
Patrik Backgård

**Beslutsdatum**  
2023-11-21

**Dnr**  
S23-90231

**Beslutsfattare**  
Jesper Svedberg

**Ikraftträdande**  
2023-11-21

**Version**  
2.0 - Godkänd

## Visitation och kroppsbesiktning av person och omhändertagande av otillåtna föremål

### Innehåll

Visitation och kroppsbesiktning av person och omhändertagande av otillåtna föremål.....	1
Innehåll .....	1
1. Grundläggande bestämmelser .....	3
2. Begrepp.....	3
2.1 Utformning och syfte .....	3
2.2 Kroppsvisitation .....	4
2.3 Kroppsbesiktning.....	4
3. Vem får besluta om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning.....	5
4. Vem får utföra och bevittna kroppsvisitation/kroppsbesiktning? .....	7
5. Visitation vid ankomst till en rättspsykiatrisk undersökningsenhet.....	8
5.1 Häktade eller annars frihetsberövade personer som ska genomgå en RPU .....	8
5.2 Personer som inte är frihetsberövade som ska genomgå en RPU eller § 7-undersökning .....	8
5.3 Häktade personer som ska genomgå en § 7-undersökning .....	9
6. Visitation under vistelse vid en rättspsykiatrisk undersökningsenhet .....	9
6.1 Häktade eller annars frihetsberövade personer som genomgår en RPU.....	9
6.2 Personer som är på fri fot och som genomgår en RPU eller § 7-undersökning ..	10
7. Visitation av besökare till en intagen .....	10
8. Omhändertagande av otillåtna föremål.....	11



Visitation och kroppsbesiktning av person och  
omhändertagande av otillåtna föremål

**Ikraftträdande**  
2023-11-21

**Dnr**  
S23-90231



## 1. Grundläggande bestämmelser

Enligt 5 a § lagen om rättspsykiatrisk undersökning ska bestämmelserna i 4 kap. 1 – 10 §§ Häkteslagen (HL) tillämpas vid en undersökningsenhet inom RMV när det gäller den som är häktad eller annars frihetsberövad och tas in på enheten för att genomgå en rättspsykiatrisk undersökning.

I fråga om den som inte är frihetsberövad och genomgår en rättspsykiatrisk undersökning eller en § 7-undersökning ska 4 kap. 2 §, 3 § punkterna 1 och 4 och 5-9 §§ HL tillämpas.

Bestämmelserna i 3 kap. 3 § HL om att besök kan villkoras av att den besökande underkastar sig kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning tillämpas vid en undersökningsenhet inom RMV när det gäller besökare till den som är intagen på undersökningsenheten.

Drogkontroll eller prov efter egen begäran enligt 4 kap. 5 och 6 § HL behandlas i Rutin beträffande Provtagning avseende drogkontroll.

## 2. Begrepp

### 2.1 Utformning och syfte

Kroppsvisitationer av person kan indelas i olika former utifrån olika grad av ingripande mot den enskilde. Notera att det dessutom finns särskilda regler om kontroll av den intagnes bostadsrum<sup>1</sup>.

Oavsett form av visitation måste den som beslutar om och/eller ansvarar för genomförande av visitationen vara medveten som att åtgärden utgör ett integritetsintrång för den enskilde. Det är viktigt att genomförandet sker på ett korrekt sätt och enligt de regler som finns.

Syftet med kroppsvisitation är att säkerställa att föremål som är otillåtna i ett visst utrymme inte förvaras eller förs in i just det utrymmet. Det innebär att bedömningen om ett föremål är tillåtet att inneha eller inte måste göras utifrån platsen där föremålet påträffas och/eller dit det eventuellt kommer att föras.

Enligt 13 § häktesförordningen ska den som kontrolleras vid kroppsvisitation eller kroppsbesiktning visas all den hänsyn som omständigheterna medger.

---

<sup>1</sup> En intagens bostadsrum och hans eller hennes tillhörigheter får kontrolleras i den utsträckning det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. Det gäller även andra slutna förvaringsställen som den intagne disponerar.



Kroppsvisitation eller kroppsbesiktning ska, om möjligt, utföras i närvaro av en annan person än den som genomför kontrollen.

Kroppsbesiktning ska utföras med beaktande av så stor enskildhet som omständigheterna medger och, om möjligt, i ett enskilt utrymme<sup>2</sup>.

## 2.2 Kroppsvisitation

Med kroppsvisitation avses en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig samt av väskor, paket och andra föremål som någon har med sig. Den som visiteras kan ombes att ta av ytterkläder i samband med visitationen. Kroppsvisitation kan delas in i:

- a) Kroppsvisitation med metalldetektor eller liknande teknisk anordning
- b) Kroppsvisitation som innebär att enbart föremål som personen har med sig undersöks
- c) Annan kroppsvisitation än ovan i p. a och b, dvs. sedvanlig visitation av vad personens kläder och vad den bär på sig genom att känna på kläderna

## 2.3 Kroppsbesiktning

Med kroppsbesiktning avses en undersökning av kroppens yttre och inre samt tagande av prov från kroppen och undersökning av sådana prov (28 kap. 12 § andra stycket rättegångsbalken). Kroppsbesiktning delas in i:

- a) Ytlig kroppsbesiktning

Här avses en yttre granskning av kroppen. Det innebär att kroppens håligheter inte får undersökas. Den som undersöks får inte heller uppmanas att inta andra speciella ställningar än att visa upp fotsulor, handflator samt lyfta upp armarna så att armhålorna kan kontrolleras. Kontrollanten får emellertid inte vidröra den undersöktes kropp.

- b) Kroppsbesiktning.

Med kroppsbesiktning avses här en undersökning av kroppens yttre och inre samt tagande av prov från kroppen och undersökning av

---

<sup>2</sup> Det gäller dock inte när saliv-, svett- och hårprov lämnas, se särskild rutin.



sådana prov (28 kap. 12 § andra stycket rättegångsbalken). Tagande av prov regleras dock i särskild rutin.

Eftersom kroppsbesiktning utgör ett större intrång i den enskildes integritet än kroppsvisitation får det endast användas om det inte är tillräckligt med kroppsvisitation (jfr. 1 kap. 6 § HL). På motsvarande sätt får en mer ingående kroppsbesiktning endast användas om en ytlig kroppsbesiktning inte är tillräcklig.

### 3. Vem får besluta om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning

Vem som har rätt att besluta om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning regleras i RMV:s beslutsordning. I nedan angivna fält framgår också vem som får meddela respektive beslut. För fullständig redovisning av vad som gäller, se gällande beslutsordning.

Kroppsvisitation och kroppsbesiktning		
4 kap. 2 §  Kroppsvisitation eller kroppsbesiktning av <u>den som ska tas in på undersökningsenheten</u> eller den frifot som ska undersökas på enheten – se avsnitt 3 nedan.		
Beslut om kroppsvisitation	Tjänstgörande RMV-personal	Faktisk hantering i samband med ankomst
Beslut om ytlig kroppsbesiktning eller kroppsbesiktning	EC, GC	
(d) Beslut i fråga om avvikelse från rutin för kroppsvisitation eller kroppsbesiktning vid ankomst till undersökningsenheten	(d) EC	



Visitation och kroppsbesiktning av person och omhändertagande av otillåtna föremål

**Ikraftträdande**  
2023-11-21

**Dnr**  
S23-90231

4 kap. 3 § (p.1- 4) <sup>3</sup>  Beslut om kroppsvisitation eller kroppsbesiktning för eftersökande av otillåtna föremål		
(a) Beslut om kroppsvisitation	(a) GC	Under icke kontorstid: Sjuksköterska med arbetsledningsansvar
(b) Beslut om ytlig kroppsbesiktning eller kroppsbesiktning	(b) EC, GC	
4 kap. 4 §  Beslut om kroppsvisitation för eftersökande av vapen och farliga föremål om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.	GC  TRP-ledare	Under icke kontorstid: Sjuksköterska med arbetsledningsansvar  I samband med transport
Kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning av besökare enligt 3 kap. 3 § häkteslagen		
Beslut om kroppsvisitation av besökare	Tjänstgörande RMV-personal	Faktisk hantering i samband med besök
Beslut om ytlig kroppsbesiktning av besökare	EC (GC)	

<sup>3</sup> 1. det finns anledning att anta att ett sådant föremål kommer att anträffas på honom eller henne,

2. han eller hon återkommer efter en vistelse utanför förvaringslokalen,

3. han eller hon ska ha eller har haft ett besök utan sådan kontroll som avses i 3 kap. 2 §, eller

4. det sker i en stickprovskontroll eller i anslutning till en större undersökning som av säkerhetsskäl görs av ett utrymme inom förvaringslokalen och den intagne har eller har haft särskild anknytning till utrymmet



#### 4. Vem får utföra och bevittna kroppsvisitation/kroppsbesiktning?

Huvudregeln är att kroppsvisitation eller kroppsbesiktning måste utföras och bevittnas av personer av samma kön som den person som åtgärden avser, alternativt av läkare eller legitimerad sjuksköterska. Från denna huvudregel finns undantagen 1-5 nedan.

*Dessutom ska kroppsbesiktning av kroppens håligheter endast utföras och bevittnas av läkare eller legitimerad sjuksköterska.*

**1) Visitation genom metalldetektor (eller motsvarande teknisk anordning)**

Får utföras och bevittnas av man eller kvinna

**2) S.k. skyddsvisitation för eftersökande av vapen och andra farliga föremål om det är nödvändigt av säkerhetsskäl**

Får utföras och bevittnas av man eller kvinna

**3) Kroppsvisitation som enbart innebär att föremål som en person bär med sig (t.ex. väska) undersöks**

Får utföras och bevittnas av man eller kvinna



<b>4) Kroppsbesiktning som <u>inte</u> gäller tagande av urinprov</b>
Får utföras och bevittnas av man eller kvinna. För kroppsbesiktning av kroppens håligheter se dock ovan. För provtagning se särskild rutin.
<b>5) Kroppsvisitation eller kroppsbesiktning av <u>man</u></b>
Får om det är <i>nödvändigt</i> (t.ex. om manlig personal inte finns tillgänglig och man inte kan invänta behörig person enligt ovan) även utföras och bevittnas av kvinna.  Observera att regeln endast gäller sådan åtgärd avseende en man.

## 5. Visitation vid ankomst till en rättspsykiatrisk undersökningsenhet

### 5.1 Häktade eller annars frihetsberövade personer som ska genomgå en RPU

Den som är häktad eller annars frihetsberövad, t.ex. med stöd av 10 § LRU, och ska tas in på en rättspsykiatrisk undersökningsenhet för rättspsykiatrisk undersökning ska senast vid ankomsten kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas för eftersökande av otillåtna föremål, om det inte är uppenbart obehövligt (4 kap. 2 § HL). För valet mellan kroppsvisitation och kroppsbesiktning se 2.4 ovan.

En nyanländ intagen bör i normalfallet och i direkt anslutning till sin ankomst till undersökningsenheten kroppsvisiteras genom att passera genom en s.k. metalldetektorbåge. De tillhörigheter som den intagne medför vid ankomsten ska också kontrolleras och - i de fall tillhörigheterna ska förvaras i ett separat förvaringsutrymme och inte tas med in på vistelseavdelningen - förtecknas, och signeras av den intagne och den som har förtecknat dessa enligt de regler som framgår av rutinen om tillhörigheter.

### 5.2 Personer som inte är frihetsberövade som ska genomgå en RPU



**eller § 7-undersökning**

Beträffande dessa personer gäller samma rutiner som anges under 3.1.

**5.3 Häktade personer som ska genomgå en § 7-undersökning**

Häktade personer som ska genomgå en § 7-undersökning vid en undersökningsenhet åtföljs av personal från det häkte där personen är placerad. Den intagne står i sådana fall under bevakning av den medföljande kriminalvårdspersonalen och det är således den medföljande kriminalvårdspersonalens ansvar att utföra visitation som kan bedömas vara nödvändig i samband med undersökningen.

**6. Visitation under vistelse vid en rättspsykiatrisk undersökningsenhet****6.1 Häktade eller annars frihetsberövade personer som genomgår en RPU**

Den som är intagen på en undersökningsenhet inom RMV får enligt 4 kap. 3 § häkteslagen kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas för eftersökande av otillåtna föremål om:

1. Det finns anledning att anta att ett sådant föremål kommer att anträffas på hen
2. Hen återkommer efter en vistelse utanför undersökningsenheten
3. Hen ska ha eller har haft ett besök utan sådan kontroll som avses i 3 kap. 2 § HL (övervakat besök eller särskilt utformat besöksrum), eller
4. det sker i en stickprovskontroll eller i anslutning till en större undersökning som av säkerhetsskäl görs av ett utrymme inom undersökningsenheten och den intagne har eller har haft särskild anknytning till utrymmet.

En intagen får även i andra fall kroppsvisiteras för eftersökande av vapen och andra farliga föremål, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl (s.k. skyddsvisitation enligt 4 kap. 4 § HL). En sådan visitation kan tillgripas inför att den intagne tar emot ett besök eller efter besöket om besöket har varit obevakat.

Riktlinjer för stickprovskontroll - avseende frekvens och tillfälle - bör beslutas



av enhetschefen.

## **6.2 Personer som är på fri fot och som genomgår en RPU eller § 7-undersökning**

De personer som inte är frihetsberövade som genomgår en RPU eller § 7-undersökning får i samband med besök på undersökningsenheten kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas enligt reglerna ovan, men inte med stöd av 4 kap. 3 § p.2-3 som inte gäller för dessa personer.

Det normala förfarandet bör vara att kroppsvisitationen sker genom att personen ombeds passera genom s.k. metalldetektorbåge och att eventuella ytterkläder och medhavda väskor etc. förvaras i ett särskilt (låst eller bevakat) utrymme utanför det väntrum som besökaren uppehåller sig i inför undersökningen och den lokal där undersökningen sedan kommer att ske. Särskilda skäl att undersöka ett föremål som en besökare inte tar med till den lokal där besöket ska äga rum kan finnas t.ex. om det finns misstankar om att besöksrummet, t.ex. utrustning som kan möjliggöra otillåten elektronisk kommunikation eller explosiva föremål.

Kroppsbesiktning av en person som befinner sig på fri fot och som besöker undersökningsenheten för att genomgå en § 7-undersökning eller RPU framstår som en mycket ingripande åtgärd som endast bör tillgripas om starka skäl föreligger och om syftet inte kan uppnås genom kroppsvisitation. Är omständigheterna sådana att kroppsbesiktning övervägs i samband med besök av detta slag, torde hela säkerhetssituationen hanteras i ett helhetsperspektiv och utifrån flera aspekter där bl.a. frågan om den yttre säkerheten och bevakning under besöket övervägs.

## **7. Visitation av besökare till en intagen**

Ett besök får, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, villkoras av att besökaren underkastar sig kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning (3 kap. 3 § HL). Två personal ska närvara vid visitationen. Om den besökande vägrar att underkasta sig en sådan åtgärd, blir följden att besöket inte får äga rum. Kontrollen får inte föras mer ingående än vad ändamålet med åtgärden kräver. Det innebär att ytlig kroppsbesiktning, med tanke på det intrång en sådan åtgärd innebär för besökaren, bör användas restriktivt.

Kontrollen kan göras med metalldetektor genom att personen ombeds att passera en s.k. metalldetektorbåge. Personen kan också anmodas att visa innehållet i fickor på kläder, medhavda väskor och påsar. Kontroll av



medhavda kläder, väskor etc. sak göras i närvaro av besökaren.

Om besökaren inte vill visa innehållet i väskor eller kläder m.m. ska besökaren ges möjlighet att förvara dessa tillhörigheter utanför den lokal där besöket ska äga rum. Förvaringen ska ske på ett sätt som säkerställer att obehöriga inte kan komma åt det som förvaras. Om det är nödvändigt av säkerhetsskäl får även sådana tillhörigheter undersökas, t.ex. om det finns misstankar om att en väska kan innehålla utrustning som kan möjliggöra otillåten elektronisk kommunikation eller explosiva föremål.

Besökare ska genom skriftlig information i samband med den intagnes begäran om tillstånd till besöket upplysas om att kontroll under vissa förutsättningar kan komma att ske. Besökaren ska också på förhand upplysas om vilka föremål eller vilken typ av föremål som inte får tas med till besöksutrymmet.

Ytlig kroppsbesiktning av besökare ska ske i enrum och med två personal närvarande. Som alternativ till ytlig kroppsbesiktning av besökare ska alltid bevakat besök övervägas.

För offentliganställda tjänstemän som ska besöka den intagne i tjänsten, offentlig försvarare och försvarare till den intagne ska inte besök villkoras med visitation om inte särskilt beslut om allmän inpasseringskontroll har fattats beträffande undersökningsenheten.

## 8. Omhändertagande av otillåtna föremål

Enligt 4 kap. 8 § HL får alkohol, narkotika, andra berusningsmedel, sådana medel i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel (t.ex. syntetiska anabola steroider) eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor (vilka – se bilagan till förordningen [1999:58] om förbud mot vissa hälsofarliga varor) omhändertas och förstöras

1. Om de medförs av någon som ska tas in på en rättspsykiatrisk undersökningsenhet inom RMV
2. Om de påträffas hos en intagen,
3. Om de sänds till en intagen, eller
4. om de på annat sätt påträffas inom en undersökningsenhet och det inte finns någon känd ägare till dem.



Visitation och kroppsbesiktning av person och  
omhändertagande av otillåtna föremål

**Ikraftträdande**  
2023-11-21

**Dnr**  
S23-90231

Även injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas vid narkotikamissbruk eller för annan befattning med narkotika får omhändertas och förstöras.

Ett föremål som påträffas på en undersökningsenhet får också i andra fall än som anges i 4 kap. 8 § HL omhändertas, om det kan antas att föremålet kommer att tas i beslag, t.ex. ett vapen (4 kap. 9 § HL). Ett sådant föremål kan påträffas hos en intagen, men också hos andra som uppehåller sig på undersökningsenheten. Omhändertagandet ska så snart som möjligt anmälas till den som får besluta om beslag, t.ex. till den undersökningsledare eller åklagare som får fatta beslut om beslag enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken. Ovan redovisade regler gäller såväl intagna som personer på fri fot.

Sådana medel, varor och föremål som avses i 4 kap. 8 § HL och som medförs, påträffas eller sänds på ett sätt som avses i bestämmelsen ska omhändertas. Finns det inte någon känd ägare till egendomen ska den förstöras. Finns det en känd ägare ska egendomen förstöras, om det inte finns synnerliga skäl mot det.

Omhändertaget medel som misstänks vara narkotika ska oavsett mängd lämnas till polismyndighet med uppgift om fyndplats och eventuell innehavare.

I fråga om innehav, omhändertagande och återlämnande av personliga tillhörigheter enligt 2 kap. 11 och 12 §§ HL gäller Rutin beträffande Hantering av intagens personliga tillhörigheter under vistelse på och vid avtransport från undersökningsenhet.